

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ციცინო ლაფაური

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზა

ფილოლოგიის დოქტორის (1005) აკადემიური
ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი
დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

სპეციალობა: ქართული ლიტერატურა

თელავი

2017 წ.

ნაშრომი შესრულებულია იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი ნინო კოჭლოშვილი

რეცენზენტები:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი ლუიზა ხვიჩია-ბოჩკოვა
ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი,
თინათინ ასათიანი

დაცვა შედგება 2017 წლის ____ _____ საათზე იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე: კორპუსი ____ აუდიტორია ____

მისამართი: საქართველო, თელავი, 2200
ქართული უნივერსიტეტის ქუჩა #1
ტელ.: +995 350 27 24 01

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკასა და ვებგვერდზე: <http://tesau.edu.ge/>

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი ნინო კოჭლოშვილი

სადისერტაციო ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

ჩვენი საკვალიფიკაციო ნაშრომი მოიცავს ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედებისა და მოღვაწეობის საინტერესო პერიოდს. მეოცე საუკუნის დასაწყისში ქართველმა სიმბოლისტებმა თავიანთი რეფორმატორული იდეებით შექმნეს მთელი ეპოქა. ახალი პოეტური ფორმების შემოტანითა და დამკვიდრებით სულ სხვა მასშტაბები და სიმაღლე შესძინეს ქართულ მწერლობას.

ჩვენი თეორიული კვლევის საგანი ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზაა, რომლის განვითარება დაკავშირებულია „ცისფერყანწელთა“ სახელთან. მათი ნაღვაწის გვერდის ავლით შეუძლებელია მინიატურული პროზის განვითარების თავისებურებათა სათანადო წარმოჩენა. მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია სიმბოლისტური მინიატურის ავტორთა წვლილის განსაზღვრა, რომლებმაც უდიდესი როლი ითამაშეს ქართული მინიატურული პროზის განვითარების საქმეში.

ლეგენდარულმა ორდენმა გარდატეხა შეიტანა ქართული კულტურის, ქართული მწერლობის განვითარების საქმეში. სწორედ ახალგაზრდა სიმბოლისტები აღმოჩნდნენ ქართული ხელოვნების სულიერების მოდერნისტები, რომლებმაც ევროპის კარი გაუღეს ქართულ მწერლობას ისეთი ლირიკულ-ეპიკური ჟანრების განვითარებით, როგორებიცაა: ესე, ნოველა, მინიატურა, ეტიუდი, ესკიზი, ამბავი, ანეგდოტი, სურათი, ჩანახატი, ველრიბრი, სონეტი, ტრიოლეტი, ტრიფტიქი, რონდო, ეკლოგა, სექსტინა და სხვა.

საკვალიფიკაციო თემაზე მუშაობისას მინიატურები გავაანალიზეთ ევროპელ და ქართველ სიმბოლისტთა ლიტერატურულ-ესთეტიკურ პრინციპებზე დაყრდნობით. მინიატურული პროზის ნიმუშებთან ერთად მნიშვნელოვანი ადგილი დავუთმეთ ქართველ სიმბოლისტთა ესეისტიკისა და პუბლიცისტიკის შესწავლის საკითხს, რომელთა გარეშე შეუძლებელია ქართული სიმბოლისტური მინიატურის საფუძვლიანი შესწავლა.

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურებში წინა პლანზეა წამოწეული ავტორის სუბიექტური განცდები, სწრაფვა ირეალური, გონებისმილმიური სამყაროს შეცნობისკენ, სიტყვისა და მუსიკის კულტი, სილამაზის არსის არატრადიციული გაგება, ბოჰემური ცხოვრების განდიდება და სხვა.

ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში მცირე პროზაული ჟანრებიდან ნაკლებადაა შესწავლილი მინიატურა. დღემდე მხოლოდ რამდენიმე ნაშრომი მიეძღვნა ცალკეულ ავტორთა მინიატურის შესწავლის საკითხს, გამოქვეყნდა სტატიები ქართულ ლიტერატურაში მინიატურული ჟანრის წარმოშობისა და განვითარების კანონზომიერებათა შესახებ. თუმცა განზოგადებელი ხასიათის ნაშრომები მინიატურის ისტორიის, წარმოშობისა და განვითარების თავისებურებათა შესახებ თითქმის არ გვაქვს.

დღესდღეობით სათანადოდ არაა შეფასებული იმ შემოქმედთა ღვაწლი, რომლებმაც დახვეწეს და თემატურად გაამრავალფეროვნეს ქართული მწერლობა და განავითარეს მინიატურული პროზა. საკვალიფიკაციო ნაშრომში ახალი კუთხითაა გაშუქებული მცირე პროზის განვითარების გზები, მისი მხატვრულ-ესთეტიკური და მსოფლმხედველობრივი პრინციპები, რომელთა გენეზისი გარკვეულწილად დაკავშირებულია არა მარტო ძველ ქართულ მწერლობასთან, არამედ ფოლკლორთანაც.

საკვლევი თემის აქტუალობა: წარმოდგენილი ნაშრომი ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზის შესწავლისა და მონოგრაფიული განხილვის ერთ-ერთი პირველი ცდაა. ეს პრობლემა ყურადღებას იპყრობს ლიტერატურული კონკრეტულობითა და თეორიული განზოგადებით.

ჩვენი საკვლევი თემის აქტუალობა განპირობებულია ლიტერატურის თეორეტიკოსთა განსაკუთრებული ინტერესით მეოცე საუკუნის ოციანი წლების მოდერნისტული მიმართულების მიერ დამკვიდრებული ექსპერიმენტების, კონკრეტულად - ჟანრებისა და ფორმათა სინთეზის მიმართ. მინიატურული პროზის განვითარების საქმეში ქართველმა სიმბოლისტებმა

უდიდესი წვლილი შეიტანეს. სიმბოლისტურ სკოლას თითქმის ათი წლის განმავლობაში ხელთ ეპყრა ჰეგემონობა ქართულ სიტყვაკაზმულ მწერლობაში.

ჩვენს საკვალიფიკაციო ნაშრომში დავასაბუთეთ კვლევის აქტუალობა, მეცნიერული სიახლე და პრაქტიკული ღირებულება. სიმბოლისტურმა სკოლამ ახალი სული შთაბერა მინიატურულ პროზას და დასავლური კულტურის აპოლოგეტად მოევლინა ქართულ მწერლობას.

ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედებაში წინა პლანზე იდგა რეფორმატორული იდეები. ისინი სამართლიანად მიიჩნეოდნენ ქართული სიტყვის „საჭეთმპყრობელებად“ და გაბედულ „ექსპერიმენტატორებად“, რომლებმაც ქართულ ნიადაგზე დაამკვიდრეს ლიტერატურული ჟანრის სრულიად ახალი ფორმები. ქართველ სიმბოლისტთა მრავალმხრივი და მრავალფეროვანი რეფორმატორული შემოქმედება, მათი მინიატურები ნამდვილად იძლევა გაანალიზებისა და წარმოჩენის შესაძლებლობას.

ჩვენი საკვალიფიკაციო ნაშრომის ძირითად მიზანად დავისახეთ საკვლევი საკითხის ირგვლივ არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურაზე დაყრდნობით ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზის შესწავლის საკითხი, რომლის განვითარება ორგანულადაა დაკავშირებული როგორც ევროპულ მოდერნიზმთან, ასევე ქართულ მწერლობასთან.

ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედება მრავალმხრივ იქცევს ყურადღებას, ჩვენ შევეცადეთ ქართული სიმბოლიზმის განხილვას ევროპული მოდერნიზმის ჭრილში; ყურადღება გავამახვილეთ სალიტერატურო კრიტიკის დამოკიდებულებაზე ქართველ სიმბოლისტთა ნოვატორული ხელოვნების მიმართ. ნაშრომში ახალი კუთხით გავაშუქეთ მცირე პროზის განვითარების გზები, მისი მხატვრულ-ესთეტიკური და მსოფლმხედველობრივი პრინციპები, რომლის გენეზისი დაკავშირებულია არა მარტო ძველ ქართულ მწერლობასთან, არამედ ფოლკლორთან.

ნაშრომის კვლევის ობიექტი და მეთოდები: სადისერტაციო ნაშრომის შესრულების პროცესში გამოვიყენეთ კვლევის სხვადასხვა მეთოდები და მოდელები: ისტორიულ-შედარებითი და შეპირისპირებითი მეთოდების სინთეზი, მინიატურის ნარატოლოგიური ანალიზისა და დეკოდირების სტილისტიკის მეთოდები.

პრობლემის ადეკვატურად გადაწყვეტის მიზნით, თავი მოვუყარეთ საკვლევი მასალის ირგვლივ არსებულ ცოდნას, თეორიებსა და მეცნიერულ მემკვიდრეობას, რომელიც შევუსაბამეთ საკუთარ თვალსაზრისს. ვიმუშავეთ წყაროებზე, საარქივო მასალებზე, თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების დახმარებით მოვიძიეთ უახლესი მასალები მინიატურული ჟანრის შესახებ, მონოგრაფიული და თეორიული ხასიათის გამოკვლევები ლიტერატურული ჟანრების განვითარების შესახებ.

გავეცანით ევროპული სკოლის ფილოსოფოსთა ნააზრევს, მსოფლიო ლიტერატურის თეორიული საფუძვლების მამამთავარ ნიცშეს იდეებს, რომლითაც ხელმძღვანელობდნენ ქართველი სიმბოლისტები. აგრეთვე, ევროპელ სიმბოლისტთა ლიტერატურულ-ესთეტიკურ პრინციპებს. შედარებისა და შეპირისპირების ხერხი დაგვეხმარა სიმბოლისტური მინიატურის ძირითადი მხატვრული თავისებურებების გამოვლენასა და განსაზღვრაში.

შედარება-შეპირისპირების მეთოდის საშუალებით ინტერკულტურულ და ინტერდისციპლინურ კონტექსტში წარმოვადგინეთ ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურები; შევისწავლეთ სხვადასხვა ლიტერატურული მიმდინარეობების ფორმირებების ტენდენციები, რაც დაგვეხმარა მინიატურათა კონტექსტუალიზაციასა და ანალიზში. შეპირისპირების ხერხის საშუალებითა და დეკოდირების სტილისტიკის დახმარებით შევძელით მინიატურათა თავისებურებებისა და ძირითადი მახასიათებლების განსაზღვრა. ანალიზისა და სინთეზის მეთოდის მეშვეობით პოეტური მინიატურები განვიხილეთ ქართული ლიტერატურის კონტექსტში. ქართველ სიმბოლისტთა

მინიატურაზე დაკვირვებით შევიმუშავეთ დეკოდირების ცხრილი, ხოლო ჟანრული კოდების გათვალისწინებით გამოვავლინეთ მისი მხატვრული თუ სტილისტური თავისებურებანი.

დედუქციური და ინდუქციური მეთოდების გამოყენებით ახალი ცოდნის პროცესი ზოგადიდან კონკრეტულისკენ და კონკრეტულიდან ზოგადისკენ წარვმართეთ, რაშიც დაგვეხმარა ქართველ სიმბოლისტთა მრავალფეროვანი ცხოვრება და შემოქმედება.

ნაშრომის მეცნიერულ სიახლესა და თვითმყობადობას წარმოადგენს ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზის შესწავლის საკითხი, სიმბოლისტთა თეორიული შეხედულებების დაკავშირება მინიატურასთან. ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურებში მხატვრულ-ესთეტიკური და მსოფლმხედველობრივი პრინციპების გააზრება, ევროპეიზმისა და ქართული ფესვების ძიება მისი ანალიზი და სისტემატიზაცია.

საკვლევი თემის ირგვლივ თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობაში არსებულ ზოგად თეორიულ და მეთოდოლოგიურ შრომებზე დაყრდნობით, განვიხილეთ ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურები. მიუხედავად იმისა, რომ სიმბოლისტურ სკოლაზე საკმაოდ ვრცელი ლიტერატურა არსებობს, წარმოდგენილი ნაშრომი ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის განხილვისა და შეფასების ერთ-ერთი პირველი ცდაა.

წარმოუდგენლად დიდია ქართველ სიმბოლისტთა წვლილი ქართული მწერლობის წინაშე. მეოცე საუკუნის საქართველოში „ცისფერყანწელობა“ იყო ერთადერთი მოვლენა, რომელმაც ეპოქა შექმნა, ქართული ხელოვნება გამოიყვანა ქაოსიდან და მისცა ის სიმაღლე, რომელიც მას დღემდე ღირსეულად უჭირავს.

სადისერტაციო ნაშრომის პრაქტიკული ღირებულებად მიგვაჩნია, ის რომ ნაშრომი შეიცავს საინტერესო მასალას ქართულ სიმბოლიზმსა და სიმბოლისტურ მინიატურაზე, მის მახასიათებლებსა და სახისმეტყველების საკითხებზე, რის გამოც ინტერესს გამოიწვევს ქართველ ლიტერატორთა ფართო წრეში და

სამსახურს გაუწევს მინიატურული ჟანრით დაინტერესებულ მკვლევრებს, ამ სფეროში მომუშავე მაგისტრანტებსა და დოქტორანტებს, ქართული ენისა და ლიტერატურის პედაგოგებს.

ნაშრომის თეორიულ ღირებულებად მიგვაჩნია სიმბოლისტ მწერალთა მინიატურების კვლევა სხვადასხვა მიმართულებით. ამ მხრივ, ნაშრომი წარმოადგენს მოკრძალებულ, მაგრამ მაინც წინგადადგმულ ნაბიჯს ქართველ სიმბოლისტთა პოეტური მინიატურის შესწავლის საქმეში.

ნაშრომის სტრუქტურა: საკვალიფიკაციო ნაშრომი შესავლისა და დასკვნის გარდა, შედგება სამი თავისაგან, რომლებიც ჩაშლილია ქვეთავებად. იგი შეიცავს კომპიუტერულად ნაბეჭდ 139 გვერდს და ერთვის გამოყენებული ლიტერატურის სია.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

მეოცე საუკუნის დასაწყისის ლიტერატურული პროცესები განსაზღვრა ქართულმა სიმბოლისტურმა სკოლამ, რომელიც ძირითადად წარმოდგენილი იყო „ცისფერყანწელებით“. ახალგაზრდა მწერლებმა ქართული მწერლობა ამოიყვანეს „საკუთარ წვენში დულილისა“ და „პოშლიაკობის“ ჭაობიდან და მისცეს ევროპული მასშტაბები.

ჩვენი კვლევის საგანს წარმოადგენს ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურა, რომელიც ყურადღებას იქცევს თავისი მრავალფეროვნებით. მინიატურული პროზის შესწავლისას ყურადღება გავამახვილეთ სიმბოლისტ თეორეტიკოსთა ლიტერატურულ-ესთეტიკურ პრინციპებზე, რომელსაც დღესაც არ დაუკარგავს მნიშვნელობა, რაც მინიატურათა ახლებურად გააზრების საშუალებას იძლევა. ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის კვლევისას ყურადღება გავამახვილეთ და განვიხილეთ შემდეგი საკითხები:

- ქართული სიმბოლიზმი ევროპული მოდერნიზმის ჭრილში;
- ქართული სიმბოლიზმი და სალიტერატურო კრიტიკა;

- ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზის ძირითადი მახასიათებლები;
- მინიატურათა სათაურების სახელდება და დეკოდირება;
- სიკვდილისა და სიმახინჯის აპოლოგია;
- ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის პოეტური სახისმეტყველება;
- სახე-სიმბოლოები მინიატურებში.

ჩვენს საკვალიფიკაციო ნაშრომში შევეცადეთ შეგვექმნა ფართო კულტურული ფონი და გამოგვევლინა მცირე პროზის წარმოშობის კანონზომიერებანი. ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედებას ახასიათებს სუბიექტური განცდების გადმოცემა, სწრაფვა ირეალური, გონებისმიდმიური სამყაროს შეცნობისკენ, სიტყვისა და მუსიკის კულტი, სილამაზის არსის არატრადიციული გაგება, სიკვდილისა და სიმახინჯის აპოლოგია, ბოჰემური ცხოვრების განდიდება და სხვა.

ქართული სიმბოლისტური მინიატურის „ექსპერიმენტატორის“, სანდრო ცირეკიძის შემოქმედების, წარმოდგენელია სიმბოლისტური სკოლის სრულფასოვანი აღქმა და მცირე პროზის განვითარების კანონზომიერებათა კვლევა. მან თავისი შემოქმედებითა და თეორიული ნააზრევით დახვეწა და გაამდიდრა ქართული სიმბოლისტური მინიატურა.

საკვალიფიკაციო თემის შესავალში წარმოდგენილია საკვლევი თემის ძირითადი მიზანი და საკითხის შესწავლის მდგომარეობა, ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის კვლევა სხვადასხვა ასპექტში, მისი ძირითადი მახასიათებლების კვლევა. აგრეთვე, საუბარია ნაშრომის აქტუალურობასა და პრაქტიკულ ღირებულებაზე, მის მეცნიერული სიახლესა და ამ პრობლემის კვლევის მდგომარეობაზე ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში.

თავი I

ქართული სიმბოლიზმი ევროპული მოდერნიზმის ჭრილში

როგორც აღვნიშნეთ, ქართულ ლიტერატურათმცოდნეობაში ნაკლებადაა შესწავლილი მინიატურა, ხოლო სიმბოლისტური მინიატურის შესახებ განზოგადებული ხასიათის ნაშრომი არ

გვაქვს თუ არ ჩავთვლით ცალკეულ სტატიებსა და პუბლიკაციებს სიმბოლისტიკაზე. აქტუალურად მივიჩნით ნაშრომის პირველ თავში ვრცელად განგვებილა ქართული სიმბოლიზმი ევროპული მოდერნიზმის ჭრილში.

ყურადღება გავამახვილეთ ევროპაში წარმოშობილი ლიტერატურული მიმდინარეობის შესახებ, რომელმაც გამოძახილი ჰპოვა ქართულ სალიტერატურო სივრცეებში. ევროპულმა მოდერნიზმმა არსებითად განსაზღვრა მე-20 საუკუნის ქართული ლიტერატურული აზროვნების თვისებრივი ბუნება და ხასიათი, რამაც ხელი შეუწყო ჩვენი ლიტერატურის „ევროპეიზაციას“. უნდა აღინიშნოს, რომ ქართული სიმბოლიზმი მყარად იდგა ეროვნულ ნიადაგზე, მასში ერთმანეთს შეერწყა როგორც ეროვნული ლიტერატურის ტრადიციები, ასევე, ევროპული მოდერნიზმის სიახლეები.

მოდერნიზმი თითქმის ასწლოვან ისტორიას მოიცავს. უმთავრესი, რაც დამახასიათებელი იყო ამ ეპოქისთვის, ეს იყო გამაოგნებელი მეცნიერული აღმოჩენების, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის, გრანდიოზული პროექტებისა და ექსპერიმენტების, სხვადასხვა იდეოლოგიების შეჯახებისა და მსოფლიო ომების ეპოქა. სწორედ ამ მოვლენებმა განაპირობა კლასიკური ხელოვნების კანონების რღვევა და ახალი მიმდინარეობების გაჩენა ხელოვნებაში.

მოდერნიზმი, როგორც კულტურული ეპოქა, მოიცავს მრავალ ურთიერთგამომრიცხავ მიმართულებასა და სკოლას, რომლებიც ერთმანეთის მიმართ ხშირად მტრული დამოკიდებულებით გამოირჩეოდნენ. შესაბამისად, მოდერნიზმი ლიტერატურული მიმდინარეობების ერთგვარი კრებითი სახელია - სიმბოლისტიკის, იმპრესიონისტიკის, ექსპრესიონისტიკის, ფუტურისტიკის, სიურრეალისტიკისა და სხვათა.

ქართველმა მოდერნისტებმა წინა პლანზე წამოსწიეს სუბიექტური განცდები, სწრაფვა ირეალური, გონებისმილმიური სამყაროს შეცნობისკენ, სიტყვისა და მუსიკის კულტი, სილამაზის არსის არატრადიციული გაგება, ბოჰემური ცხოვრების განდიდება და სხვა, რაც გამოვლინდა: გალაკტიონ ტაბიძის, კონსტანტინე

გამსახურდიას, ნიკო ლორთქიფანიძის, შიო არაგვისპირელის, გრიგოლ რობაქიძის, ლეო ქიაჩელის, დემნა შენგელიას, ტიციან ტაბიძის, პაოლო იაშვილის, სანდრო ცირეკიძის, სერგო კლდიაშვილის, ჯაჯუ ჯორჯიკიას, რაჟდენ გვეტაძის, შალვა კარმელის, ნიკოლო მიწიშვილის, მიხეილ ბოჭორიშვილის, დია ჩიანელის და სხათა შემოქმედებაში.

სიმბოლიზმა მრავალი მნიშვნელოვანი სიახლე შემოიტანა და დაამკვიდრა ეროვნულ ნიადაგზე. ტიციან ტაბიძე წერდა: „აშკარაა წინა აზიაში ევროპა შემოაღებს კარებს და ამ დროს ჩვენ უნდა დავხვდეთ შეჭურვილი ეროვნული შემეცნებით, ეროვნული კულტურის ყველა ფოლაქებშეკრული“ (ტაბიძე, 1986, 180).

ქართული სალიტერატურო კრიტიკა არაერთგვაროვნად შეხვდა ახალგაზრდა სიმბოლისტების გამოჩენას სამწერლობო ასპარეზზე. რობაქიძემ სათანადო პასუხი გასცა არაკეთილმოსურნეებს და დაიცვა ახალგაზრდები საზოგადოების რისხვისაგან, რომლებიც მტრულად შეხვდნენ ევროპული მოდერნიზმის სიახლეების შემოტანას და ქართული მწერლობის რეფორმაციას. მათ მხარს უჭერდნენ უფროსი თაობის კრიტიკოსები: არჩილ ჯორჯაძე და კიტა აბაშიძე.

ქართულმა სიმბოლიზმმა ფაქტობრივად განსაზღვრა ლიტერატურული აზროვნების თვისებრივი ხასიათი და ბუნება (ხელოვანმა უნდა შვას გულით და არა გონებით). მიზნად დაისახა ორი სამყაროს, მატერიალურისა და იდეალურის გაერთიანება სიმბოლოთა საშუალებით, სიმბოლო ერთგვარი პირობითი ნიშანია, რომელიც ამ ორ სამყაროს აერთიანებს. სიმბოლისტებთან ნებისმიერ სიმბოლოს ორი მხარე აქვს - რეალური და ირეალური. ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედების საიდუმლოს გასაღები მათსავე თეორიულ წერილებსა და ბიოგრაფიებში უნდა ვეძიოთ.

მეცნიერთა მხრიდან ქართული სიმბოლიზმი კვლავ საჭიროებს ახლებურ შეფასებასა და შესწავლას. თუ რა როლი ჰქონდა ქართული ლიტერატურის განვითარების ისტორიაში „ცისფერყანწელთა“ სიმბოლისტურ დაჯგუფებას, მათ მსოფლმედველობას, რომელმაც ძირეული გარდატეხა შეიტანა

„გალატაკებული ქართული სიტყვის“ აღორძინების საქმეში და „ევროპული რადიუსით“ გამართა. დღესდღეობით, ქართველი სიმბოლისტები ჯეროვნად ვერ სარგებლობენ საზოგადოების მხრიდან ისეთი მხარდაჭერით, როგორც მათი ეპიგონები.

§ 1.1 ქართული სიმბოლიზმი და სალიტერატურო კრიტიკა

ქართული სიმბოლისტური სკოლა წარმმართველი ძალა აღმოჩნდა მწერლობაში. მათ შემოქმედებაში აისახა ევროპული მოდერნისტული სკოლის ძირითადი პრინციპები, რომელიც თავდაპირველად გამოვლინდა შარლ ბოდლერის, პოლ ვერლენის, არტურ რემბოს, ლოტრეამონისა და სტეფან მალარმეს შემოქმედებაში.

ქართველი სიმბოლისტები ეროვნულ მწერლობას პოეტური ესთეტიკის ნოვატორებად მოევიწყნენ და ცამეტი ასურელი მამის მსგავსად, რომლებმაც „დასთესეს ორთოდოქსი ქრისტიანობა“, იღვაწეს და იქადაგეს ჭეშმარიტი ხელოვნება. მათ შემოქმედებას უდავოდ დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ქართული კულტურის აღორძინებისა და განვითარების საქმეში. მათ გარდა „ვერავინ შეება ქართული სიტყვის უღელს ისე, რომ გადაეცილებინა იგი სამშობლოს საზღვრებს, და მიეთრია რომელიმე ევროპის ქალაქის მოედნამდე“ (იაშვილი, 2002, 239).

სიმბოლისტური სკოლის სულისჩამდგმელი და გეზის მიმცემი იყო გრიგოლ რობაქიძე, მისმა ლექციებმა და ნოვატორულმა იდეებმა განსაზღვრა ქართული სიმბოლისტური სკოლის მიმართულება. გრიგოლ რობაქიძე აკონტროლებდა ჯგუფს და ახალგაზრდებს სწორ რჩევას აძლევდა. მნიშვნელოვანია მისი თეორიული წერილი „დაბრუნება მიწასთან, როგორც კერძო ბარათი“, რომელშიც გრიგოლ რობაქიძემ კარგად ჩამოაყალიბა ახალგაზრდა მწერალთა როლი და ადგილი სიმბოლიზმის შემდგომი განვითარების საქმეში.

ქართველი სიმბოლისტები მყარად იდგნენ ეროვნულ ნიადაგზე, ისინი სიტყვის მცველ რაინდებად მოევიწყნენ ქართულ მწერლობას და ბოჰემურ ცხოვრებასთან ერთად მეგობრობა და

სიყვარული გააღმერთეს. „ცისფერმა ორდენმა“ გამორჩეული ეროვნული ნიშანი შესძინა ქართულ მწერლობას.

ლიტერატურული სკოლებისგან განსხვავებით ქართულ სიმბოლისტურ სკოლას ჰქონდა თავისი სამოქმედო პროგრამა და მანიფესტი, სადაც პაოლო იაშვილმა და ტიცვიან ტაბიძემ თეორიულად ჩამოაყალიბეს სამყაროსადმი თავიანთი სიმბოლისტური მიდგომა და ლიტერატურული კრედო. ისინი მიზნად ისახავდნენ ქართული პოეტური სიტყვის აღორძინებასა და განახლებას, რაც ქართველი ერის გაერთიანების საწინდარი უნდა გამხდარიყო. სიმბოლისტებს ჭაბუკური გზებით სურდათ: „აქედან დაიწყო ქართველი ერი“, დავიწყებული, მაგრამ „დიდების ღირსი“ და თავიანთი მრავალფეროვანი შემოქმედებით გაეოცებინათ ქვეყნიერება.

ცისფერი ორდენის ორგანიზატორის, პაოლო იაშვილის ხმაურიანმა „პირველთქმამ“ დიდი აჟიოტაჟი გამოიწვია ქართულ საზოგადოებაში: „ვცოცხლობთ სიმთვრალეში და გვწამს ყოველგვარი ორგია... ვადიდებთ დამსხვრევის შვენიერებას... უარვყოფთ წარსულს“ (იაშვილი, 2002, 234). ახალგაზრდა პოეტების ასეთმა სითამამემ და გაბედულმა განცხადებებმა საზოგადოების რისხვა გამოიწვია. ქართულ პრესაში ძირითადად მათი გასაკიცხი წერილები იბეჭდებოდა, რამაც უფრო გაამძაფრა საზოგადოების მტრული დამოკიდებულება ნოვატორი მწერლებისადმი.

„ცისფერყანწელთა“ კრიტიკას არც გაზეთი „ახალი კვალის“ რედაქცია ჩამორჩა, 1916 წლის 13 ივნისის ნომერში დაბეჭდილი წერილში „უდროობის გმირები“ მკაცრად იყო გაკრიტიკებული ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედება და მათი თეორიული შეხედულებები. კრიტიკოსებმა: აკაკი პაპავამ, ბესარიონ ჟღენტმა, ვარლამ ხუროძემ და სხვებმა უარყოფითად შეაფასეს ქართული სიმბოლისტური სკოლის გამოსვლა სამწერლობო ასპარეზზე.

მიუხედავად კრიტიკისა, „ცისფერყანწელებმა“ საზოგადოების გარკვეული ნაწილის მხარდაჭერა მოიპოვეს. მათ რიცხვში აღმოჩნდნენ კრიტიკოსები არჩილ ჯორჯაძე და კიტა აბაშიძე, ხოლო პავლე ინგოროყვა სიცოცხლის ბოლომდე

ამაყობდა „ცისფერყანწელებთან“ მეგობრობით. პროგრესზე ორიენტირებულმა სიმბოლისტებმა უდიდესი წვლილი შეიტანეს ქართული სიტყვიერების განახლების საქმეში. მიუხედავად სალიტერატურო კრიტიკის უარყოფითი დამოკიდებულებისა, მათი „დაუძინებელმა მტრებმა“ კი აღიარებდნენ, რომ „ცისფერყანწელებს“ თითქმის ათი წლის განმავლობაში ხელთ ეპყრათ ჰეგემონობა ქართულ მწერლობაში, ისინი განსაზღვრავდნენ ქართული ლიტერატურის ბედს.

ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედებას დღესაც არ დაუკარგავს მნიშვნელობა. უნდა აღინიშნოს, რომ „ცისფერყანწელთა“ ლიტერატურულ-ესთეტიკური პრინციპები კვლავაც ინარჩუნებს აქტუალურობას, რომელთა მეგობრობასა და რაინდობაზე ლეგენდები დადის.

II თავი

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზის ძირითადი მახასიათებლები

ნაშრომის ამ თავში ვრცლად ვისაუბრეთ მინიატურის შესახებ. მნიშვნელოვანი ადგილი დავუთმეთ ქართველ სიმბოლისტთა მცირე პროზას და განვიხილეთ ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურული პროზის ძირითადი მახასიათებლები. შევისწავლეთ სიმბოლისტთა ესეისტიკა, მასში წარმოდგენილი თეორიული წერილები დღესაც მნიშვნელოვანია.

ქართველ სიმბოლისტებთან ფართო ადგილი დაიმკვიდრა ფილოსოფიურმა და ფსიქოლოგიურმა მინიატურებმა, თუმცა გვხვდება სხვა სახის მინიატურებიც, რომელთა ძირითადი მახასიათებლების გათვალისწინება მიზანშეწონილად მიგვაჩნია. ნაშრომში მნიშვნელოვანი ადგილი დავუთმეთ ქართველ სიმბოლისტთა ესეისტიკის კვლევას, მათი თეორიული ნააზრევის შესწავლის საკითხს. ესეისტიკა სპეციფიკური ჟანრის საიდუმლოს გასაღებია, რომელიც ეფექტურად ხსნის სიმბოლისტური მინიატურის არსს და აადვილებს კვლევას.

ქართული სიმბოლისტური მინიატურა დაკავშირებულია როგორც ძველ მწერლობასთან, ასევე გაჯერებულია

„ევროპეიზაციის“ სიახლეებითაც - ძველისა და ახლის შერწყმით, სიმბოლისტებმა შექმნეს ერთგვარი პოეტური მითოლოგია და ამ მითოლოგიაში გააერთიანეს მთელი სამყარო. სიმბოლისტური ესთეტიკით შექმნილი ნაწარმოებებით ისინი ეზიარნენ ხელოვნების მიუწვდომელ და ღვთაებრივ არსს.

სიმბოლისტთა მინიატურისთვის დამახასიათებელია ლაკონიურობა, რიტმულობა და რითმულობა, ასონანსისა და დისონანსის მონაცვლეობა. სიმბოლისტები ლექსისაგან სესხულობდნენ პოეტური მეტყველებისთვის დამახასიათებელ ლაკონიურ ენერგიასა და რიტმულობას, ხშირად ძნელდება ვერლიბრისა და მინიატურის ერთმანეთისაგან გამიჯვნა. ისევე, როგორც მალარმემ, სანდრო ცირეკიძემაც არია ამ ჟანრის საზღვრები და საკმაოდ საინტერესო თეორიული მოსაზრებები დაგვიტოვა მინიატურის რიტმულობის შესახებ.

ჩვენს საკვალიფიკაციო ნაშრომში განვიხილეთ მინიატურული პროზის ძირითადი მახასიათებლები, რომელიც განსაზღვრავს ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედების ორიგინალობას, ესენია: მესიანისტური იდეები, ირაციონალური სამყაროს წვდომა, ბოჰემა, სპლინი, სათაურების სახელდების საკითხი და დეკოდირების სტილისტიკა, სიკვდილისა და სიმახინჯის აპოლოგია და სხვა.

სიმბოლისტურ მინიატურებში ერთგვარად გაერთიანდა მეცნიერების, რელიგიისა და ფილოსოფიის მიღწევები, სადაც სიმბოლო საშუალებაა პოეტურ ხილვათა და წარმოსახვათა უცნაურობის, ადამიანის შინაგანი სამყაროს ჭვრეტის, მიღმური სამყაროს, რელიგიური ასპექტების, საგანთა და მოვლენათა ნოუმენების ახსნისა და ძიებისა.

§ 2.1. სათაურების სახელდება ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურაში

მინიატურათა კვლევისას სათაურების სახელდების საკითხი შესაძლოა მივიჩნიოთ ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან თავისებურებად. ამ საკითხზე საინტერესო მოსაზრებას გვთავაზობს პროზაიკოსი სანდრო

ცირეკიძე ესეში –„სათაური პოეზიაში“. მწერალი ყურადღებას ამახვილებს სათაურების სახელდების საკითხზე და გარკვეულ მხატვრულ-ესთეტიკურ პრინციპებს აყალიბებს. მწერალი არა მარტო სათაურს ანიჭებს დიდ მნიშვნელობას, არამედ ცალკეულ სიტყვებს, სასვენ ნიშნებსაც კი. მინიატურათა სათაურების სახელდებით, სიმბოლისტები ქართულ მწერლობაში ამკვიდრებდნენ ნოვატორულ იდეებს, თუმცა ზოგჯერ უკიდურესობამდეც კი მიდიოდნენ.

მინიატურის მთავარი სათქმელის გადმოცემის განმსაზღვრელად სანდრო ცირეკიძემ სათაური მიიჩნია, რომელიც გულისხმობს ტექსტის გაგების პროცესს, სწორედ ეს ფუნქცია აკისრია სათაურს. სათაურის გააზრებასთან ერთად მნიშვნელოვანად მიგვაჩნია ტექსტის დეკოდირება, რადგანაც მხატვრული ტექსტი აზრთა უსასრულო სიღრმეს მოიცავს.

სათაურების სახელდების საკითხთან დაკავშირებით საინტერესო თვალსაზრისი აქვს გამოთქმული მიხეილ ზანდუკელს, რომელიც მწერლის მხატვრულ სამყაროში შესაღწევ გზამკვლევად სათაურებს მიიჩნევს. კრიტიკოსი ნაწარმოების დასათაურების სხვადასხვა ტიპებს გამოყოფს: 1. თემატური ხასიათის სათაური; 2. გადატანითი მნიშვნელობის მქონე სათაური; 3. გაურკვეველი ხასიათის მქონე სათაური.

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის სათაურები მივაკუთვნეთ მეორე ტიპის სათაურებს, რომელსაც ორმაგი დატვირთვა აქვს (ფსიქოლოგიური და იდეური), როგორც გამოსახვის საშუალებათა, ასევე ჟანრული კოდის თვალსაზრისით. სათაურების პოლისემიურობა გავაერთიანეთ დეკოდირების სტილისტიკაში, რამაც საშუალება მოგვცა ჩავწვდომოდით მინიატურათა პრობლემატიკას, რაც ჩვენი ნაშრომის ერთ-ერთ მეცნიერულ სიახლედ მიგვაჩნია.

§ 2.2. სიკვდილისა და სიმახინჯის აპოლოგია ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურებში

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის ძირითად მახასიათებლად მიგვაჩნია სიკვდილისა და სიმახინჯის

აპოლოგია. სიკვდილის ფენომენი სიმბოლისტური ხელოვნების ამოსავალი პრინციპია. ქართველმა სიმბოლისტებმა ერთ-ერთმა პირველებმა მიმართეს სიკვდილისა და სიმახინჯის ესთეტიზაციას. მათ შემოქმედებაში ორიგინალური ასპექტითაა წარმოდგენილი სიკვდილის ფენომენი, როგორც წმინდა მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალება.

ქრისტიანულმა რელიგიამ შექმნა ადამიანის სულის განწმენდის მრავალსაფეხურიანი მოდელი, რომელსაც კარგად ეხმიანება გერონტი ქიქოძის სიტყვები: „სიკვდილი უფრო ადვილია იმ ადამიანებისთვის, რომლებსაც უკვდავების სწამთ.. ადამიანი ყოველთვის მისტიკურ შიშს განიცდის სიკვდილისადმი, თუმცა, ქართველმა სიმბოლისტებმა დაძლიეს ეს შიში და შეძლეს თავიანთ შემოქმედებაში სიკვდილის პოეტიზირება“ (ქიქოძე, 1998, 15).

III თავი

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის პოეტური სახისმეტყველება

ქართველ სიმბოლისტთა პოეტური მინიატურის კვლევისას მნიშვნელოვნად მივიჩნიეთ მინიატურათა სახისმეტყველების შესწავლა, რადგან სწორედ სიმბოლიზმის ესთეტიკის მთავარი კატეგორია სახე-სიმბოლოა. სიმბოლისტური მინიატურისთვის დამახასიათებელია სახეებით აზროვნება, სადაც სიმბოლური შეიძლება იყოს როგორც ერთი სიტყვა, ასევე სიტყვათა რიგი, წინადადება ან მთელი ნაწარმოები. მინიატურაში სიმბოლო განასახიერებს განყენებულ ზოგად იდეას და უფრო ღრმა დატვირთვა გააჩნია.

ქართველი სიმბოლისტების პოეტური მინიატურების შესწავლისას მიზანშეწონილად მივიჩნიეთ ალუზიების, რემინისცენციებისა და სხვადასხვა ტიპის ალეგორიული მინიშნებების ზედმიწევნით ახსნა-განმარტება, რომლებიც მხატვრული კონტექსტის სააზროვნო ველს ქმნიან. ყოველი მხატვრული სახე ერთგვარი კოდია, რომლის გაშიფვრა უპირველესად ინტელექტუალურ ძალისხმევას საჭიროებს. ამგვარ

დაშიფრულ ხელოვნებას ქმნიდნენ „ცისფერყანწელები“, რომელთა შემოქმედების კვლევისას წარმოჩინდა თუ როგორ ხორციელდება მხატვრულ ტექსტში ინტერკულტურული ურთიერთობი, როგორ მთლიანდება სამყაროში სიტყვის ძალა და როგორ შლის ფრთებს სიმბოლისტ მწერალთა შემოქმედებითი წარმოსახვა.

§ 3.1. სახე-სიმბოლოები ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურებში

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტი სახეებით აზროვნებაა, რომელიც სიმბოლიზმმა მხატვრული წარმოსახვის მიზნად გამოაცხადა, რითაც უარყო სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით გამოყენება. სიმბოლისტებთან ხილული ქვეყანა უხილავი იდეების უხეში ანარეკლია, ხოლო მიღმიური - ოცნების, მშვენიერების საიდუმლო, რომელთანაც დაახლოება მხოლოდ სიმბოლოს საშუალებით ხერხდება. ქართველი სიმბოლისტები სიმბოლოების საშუალებით სწვდებოდნენ იდეალური სამყაროს არსს. მათთვის სიმბოლო ის ხიდი იყო, რომლის დახმარებით პოეტს შეეძლო რეალობიდან ირეალურ სამყაროში გასვლა. სიმბოლო მათთვის მისტიკური სამყაროს გასაღები და სარკმელია უხილავი სინამდვილის დასანახად.

სიმბოლისტთა აზრით, დუმილი ზოგჯერ უდიდესი ჭეშმარიტებაა, რადგან ხანდახან დადუმებით უფრო მეტისა და მნიშვნელოვანის მინიშნებაა შესაძლებელი, ვიდრე ენაწყლიანი, მოსწრებული, საუბრით. სულის ამგვარი უკიდურესი გაფაქიზების მაგალითია სიმბოლისტთა შემოქმედება, რომელთა მინიატურები ტიპური გამოვლინებაა იმ ესთეტიკის, რომლის მიხედვითაც ყველაზე მეტად საგანთან „ფრთხილი“ მიახლება და შეხება ფასდება.

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურების პოეტური სახისმეტყველების კვლევისას ძირითადად ვხელმძღვანელობდით მათი თეორიული წერილებით, სადაც სიმბოლისტური ესთეტიკის არსი კარგადაა ჩამოყალიბებული.

პოეტური სიტყვის განახლების, ესთეტიკური იდეალის დახვეწის მიზნით მოსულ სიმბოლისტთა თაობის სულისკვეთებაა გამოხატული მათსავე შემოქმედებაში, განსაკუთრებით კი მინიატურებში, სადაც შეინიშნება ბანალობისა და შაბლონისგან თავის დაღწევის გზად ახალი ფორმების ძიება და უჩვეულოსა და იდუმალისკენ სწრაფვის სურვილი.

ჩვენს საკვლიფიკაციო ნაშრომში განხილულია ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურების პოეტური სახისმეტყველების შემდეგი საკითხები: საკუთარი ავტობიოგრაფიების გაზღაპრება, მეგობრების ახალი მითები და მისტიფიკაციები, ევროპულ სიმბოლისტთა მითები; მზის, მთვარის, ზღვის პოეტური მისტიფიკაციები და სხვა.

დასკვნა

მინიატურული პროზის განვითარებაში დიდი წვლილი მიუძღვით ქართველ სიმბოლისტებს, რომლებიც „ცისფერყანწელების“ სახელით იყვნენ წარმოდგენილნი. ქართული სულიერების მოდერნისტებმა ევროპის კარი გაუღეს ქართულ ხელოვნებას და შექმნეს მრავალმხრივი და მრავალფეროვანი შემოქმედება, რომელმაც სრულიად სხვა სიმაღლე და მასშტაბები შესძინა ქართულ მწერლობას. ამ კეთილშობილურ საქმეში მათი წინამძღოლი ევროპაში განსწავლული გრიგოლ რობაქიძე გახლდათ, რომელმაც ლიტერატურის საფუძვლების მამად აღიარებულ ნიცშეს იდეებს აზიარა ქართველი ჭაბუკები.

ევროპული მოდერნიზმის სიახლეები გამოვლინდა ისეთ ლიტერატურულ მიმდინარეობებში როგორებიცაა: სიმბოლიზმი, იმპრესიონიზმი, ექსპრესიონიზმი, ფუტურიზმი. მოდერნიზმისთვის დამახასიათებელია სინამდვილის სუბიექტური აღქმა-წარმოსახვა, სწრაფვა ირეალური სამყაროს შეცნობისკენ, სიტყვისა და მუსიკის კულტი, სილამაზის არსის არატრადიციული გაგება, ბოჰემური ცხოვრების განდიდება, რამაც ასახვა ჰპოვა ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედებაში.

სიმბოლისტიკმა ორიგინალურად განავითარეს და ქართულ ნიადაგზე დაამკვიდრეს ლიტერატურული ფორმები: მინიატურა, ესე, ეტიუდი, ვერლიბრი, სონეტი, ტრიოლეტი, ტრიფტიქი, რონდო, ეკლოგა, სექსტინა და სხვა პოეტური ფორმები. ისინი სათქმელის გამოხატვის ფორმად ხშირად იყენებდნენ პოეტურ პროზასა და ლექსს პროზად. მათ შექმნეს სრულიად ახალი, თანამედროვე ხელოვნება და მინიატურის განვითარება სულ სხვა საფეხურზე აიყვანეს.

ქართველმა სიმბოლისტიკმა თავიანთი შემოქმედებით შექმნეს მთელი ეპოქა და ქართულ მწერლობაში მოიტანეს ახალი ცნობიერება ქართული კოლორიტით, ახალი რიტმიკითა და პოეტიკით, გაამდიდრეს მრავალფეროვანი, იდუმალი და ინტელექტუალური შემოქმედებით, რომელიც გართულებული სინტაქსითა და რთული სახეებით ადვილად აღსაქმელი არ იყო.

ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედებაში ასახვა ჰპოვა ევროპული მოდერნიზმის ძირითადმა პრინციპებმა, რომლებიც პირველად ფრანგი სიმბოლისტების - შარლ ბოდლერის, პოლ ვერლენის, არტურ რემბოს, სტეფან მალარმესა და ლოტრეამონის შემოქმედებაში გამოვლინდა, რაც განსაკუთრებით ახლობელი აღმოჩნდა ქართველ მწერალთა ლიტერატურული ჯგუფისთვის.

ქართველ სიმბოლისტთა შემოქმედება არ ყოფილა ევროპული სიმბოლიზმის ბრმად მიბაძვა. სიმბოლისტთა მინიატურებში ეროვნულ მოტივებთან ერთად წარმოდგენილია დასავლური სიმბოლიზმისთვის დამახასიათებელი მოტივებიც. ევროპული მოდერნისტული სკოლის იდეურ-ესთეტიკურმა პრინციპებმა მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინა ქართველი მწერლების - პაოლო იაშვილის, ტიციან ტაბიძის, სანდრო ცირეკიძის, სერგო კლდიაშვილის, ჯაჯუ ჯორჯიკიას, დია ჩიანელის, ნიკოლო მიწიშვილის, ვალერიან გაფრინდაშვილისა და სხვათა შემოქმედებაზე, რომლებიც დასავლური კულტურის მედროშეებად მოევლინენ ქართულ მწერლობას და დაამკვიდრეს ახალი ლიტერატურულ-ესთეტიკური იდეალები.

პოეტური მინიატურის განვითარებას ხელი შეუწყო ქართულმა სიმბოლისტიკურმა სკოლამ, რომლის გამოჩენას

სამწერლობო ასპარეზზე მაშინვე გამოეხმაურა საზოგადოება და სალიტერატურო კრიტიკა. ქართულმა სიმბოლისტურმა სკოლამ კრიტიკასთან ერთად საზოგადოების გარკვეული ნაწილის მხარდაჭერაც მოიპოვა. არჩილ ჯორჯაძე და კიტა აბაშიძე მხარს უჭერდნენ სიახლეების შემოტანას ქართულ მწერლობაში და ობიექტურად აფასებდნენ ახალგაზრდა სიმბოლისტთა მოღვაწეობას.

სანდრო ცირეკიძემ მინიატურისა და მინიატურული ჟანრის შესახებ მეტად საგულისხმო თვალსაზრისი ჩამოაყალიბა მცირე ესეში „მინიატურა“, რომელსაც დღესაც კი არა მოეძებნება ანალოგი, რითაც მწერალმა ნათელი მოჰფენა სიმბოლისტურ მინიატურასთან დაკავშირებულ ბევრ ბუნდოვან საკითხს. სანდრო ცირეკიძის ამ მცირე ესეში გადმოცემული შეხედულებები მეტად მნიშვნელოვანია, რამდენადაც მწერალმა გარკვეულად ჩამოაყალიბა მინიატურის მხატვრულ-ესთეტიკური პრინციპები და სცადა მისი გამიჯნვა სხვა მცირე პროზაული ჟანრებისგან.

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურები გამოირჩევა ფილოსოფიური და ფსიქოლოგიური სიღრმით. ახასიათებს მოვლენათა ზღაპრული წარმოსახვა, სილამაზის არსის არატრადიციული გაგება, რელიგიური თემატიკა, სიკვდილისა და სიმახინჯის აპოლოგია, ბოჰემური ცხოვრების კულტი, საკუთარი ავტობიოგრაფიების გაზღაპრება, განსაცვიფრებელი ლაკონიზმი, სკეფსისის, წარმავლობისა და მარტოობის მოტივები. ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურა აგებულია რიტმულობისა და ბგერათა ჰარმონიის პრინციპზე, ალიტერაციასა და ასონანსთან ერთად მას ახასიათებს დისონანსი, თხრობა ლაკონიური და დინამიურია, კომპოზიციისა და სიუჟეტი კი ხშირად არსებითად ემთხვევა ერთმანეთს.

მინიატურათა სათაურების სახელდება შესაძლოა ქართველ სიმბოლისტთა ერთ-ერთ მნიშვნელოვან თავისებურებად მივიჩნიოთ. ამ საკითხის შესახებ საინტერესო მოსაზრებას გვთავაზობს სანდრო ცირეკიძე, რომელიც არა მარტო სათაურს ანიჭებს დიდ მნიშვნელობას, არამედ ცალკეულ სიტყვას, სასვენ

ნიშანსაც კი. სიმბოლისტური ესთეტიკიდან გამომდინარე, პროზაული მინიატურის სათაური მიზნად ისახავს იდუმალი სფეროების წვდომას და სიმბოლური დატვირთვა გააჩნია. სათაური მართლაც ძირითადი და განუყოფელი ნაწილია ტექსტისა. იგი დაკავშირებულია მის იდეურს და მოტივურ მხარესთან.

სათაური ჯერ კიდევ კითხვის დაწყებამდე წარმოაჩენს მინიატურის მიზანდასახულობას და ავტორის ჩანაფიქრისამებრ წარმართავს კითხვის პროცესს. სათაური არ შეიძლება წვრილმანად მივიჩნიოთ, რადგან იგი მხატვრული ნაწარმოების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია. ტექსტის აღქმის სისწორედ სწორედ სათაურის საშუალებითაა შესაძლებელი.

სათაურისადმი გადამეტებული და გამორჩეული დამოკიდებულება, – თხზულების მარტო სათაურამდე დაყვანა, შესაძლოა სიმბოლისტური ესთეტიკის პრინციპებით აიხსნას, რადგანაც სიმბოლისტები მინიატურების დასათაურებისას გაურბოდნენ ჩვეულებრივ, ტრადიციულ ფორმებს და ცდილობდნენ, მეტი არაორდინალურობა და ექსცენტრულობა მიენიჭებინათ მისთვის. ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის სათაურები გადატანითი მნიშვნელობის მქონე სათაურებს უნდა მივაკუთვნოთ, მიხეილ ზანდუკელის თეორიის მიხედვით. მინიატურათა სათაურების სახელდებით სიმბოლისტი მწერლები ცდილობდნენ გამოეხატათ იდეურ-თემატური და მხატვრული მოტივები, რითაც ქართულ მწერლობაში ამკვიდრებდნენ ევროპული სიმბოლიზმისთვის დამახასიათებელ ესთეტიკურ პრინციპებსა და ნოვატორულ იდეებს.

ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურის ერთ-ერთი ძირითადი მახასიათებელი სიკვდილისა და სიმახინჯის აპოლოგიაა. სიმბოლისტმა მწერლებმა ამ ამოუცნობ ფენომენს ორიგინალური გააზრება მისცეს თავიანთ მინიატურებში. სიკვდილის პოეტიზირებასთან ერთად ქართველ სიმბოლისტთა მინიატურისთვის დამახასიათებელია სიმახინჯისა და საშინელების აპოლოგია, რომელიც თავდაპირველად ტიციან ტაბიძემ გადმოსცა მალდარორის სახით. მალდარორი ისეთივე

სახე-სიმბოლოა ლიტერატურის ისტორიაში, როგორცაა გოეთეს მეფისტოფელი - დაცემული ანგელოზი. იგი მარადიული არგუმენტია იმ საზღვრისა, რომელიც არსებობს სიკეთესა და ბოროტებას შორის.

ქართველმა სიმბოლისტებმა პირველებმა მიმართეს სიკვდილისა და სიმახინჯის ესთეტიზაციას, როგორც წმინდა მხატვრულ-გამომსახველობით საშუალებას. მისტიკის ელფერი დაჰკრავს მათ მინიატურებში სიკვდილისა და სიმახინჯის ამგვარ „გაკეთილშობილებას“ და თვითმკვლელობის პოეტიზირებას.

ქართველმა სიმბოლისტებმა შექმნეს იდუმალების ესთეტიკა, ახალი პოეტური მითებისა და მისტიფიკაციების საშუალებით კიდველი გადაახალისეს. სიმბოლური დატვირთვის მატარებელი იყო ცისფერი ყანწებიცა და წითელი მიხაკიც, ნიღბების მორგება და პოზიორობა, გვარების ჰერალდიკა, ავტოპორტრეტები, სახელების მისტიფიკაცია და სხვა, რომლებსაც ქმნიდნენ ქართველი სიმბოლისტები თავიანთ შემოქმედებაში: კოლაუ ნადირაძემ შექმნა პოეტი - მანეკენის მითი, სანდრო ცირეკიძემ იდეალური პოეტის მითი, ნიკოლო მიწიშვილმა - ჩიბის, რობაქიძემ - ვასაკა, ალკა, ტიციან ტაბიძემ - პიერო, კოლომბინა, ორპირის ოქროპირი, პაოლო იაშვილმა - ფარშევანგები და ელენე დარიანი, ვალერიან გაფრინდაშვილმა - ორეულები, მირაჟები, მოჩვენებები, სიზმრები, ცეცხლიანი სარკეები, ოფელიები, დაისები, თავისმკვლელები და სხვა.

ადამიანური ურთიერთობების გაიდეალება, ერთმანეთის მისტიფიკაციების შექმნა, კიდევ ერთხელ ადასტურებს მათი შემოქმედების განსაკუთრებულობას. ქართველმა სიმბოლისტებმა სიმბოლიზმის სამყაროდან აღქმული დიდი ტკივილი და სევდა დაამკვიდრეს ქართულ მწერლობაში ახალი შთამბეჭდავი სახეებით. მინიატურების შესწავლისას გამოიკვეთა შემდეგი სახე-სიმბოლოები:

- საკუთარი ავტობიოგრაფიების გაზღაპრება;
- მეგობართა მისტიფიკაციები ;
- ევროპელ სიმბოლისტთა სახე-სიმბოლოები;
- მზის და მთვარის მისტიფიკაცია;

- ზღვის პოეტური მითი;
- იდეალური პოეტის მისტიფიკაცია;
- მარადქალურობის მითი და სხვა.

სიმბოლისტებთან პოეტური მზე არის: უფალი, ღვთაება, სიცოცხლე, ადამიანი, სატრფო, საქართველო... ყველას და ყველაფერს აქვს თავისი წილი მზე, ანუ სიცოცხლე სამზეოში. თუმცა, როდესაც მწერალს ნაღვლიანი განცდა გადააქვს მზეზე, მაშინ ის შეიძლება იყოს: „მკვდრის მზე“, „დაღალული მზე“. სიმბოლოთა მიხედვით შესაძლოა მწერლები ასე დავეყოთ: მზის პოეტი, ქარის პოეტი, ნისლის პოეტი, მთვარის პოეტი, სისხლის პოეტი, წვიმის პოეტი, თოვლის პოეტი, მალდარორის პოეტი.

ვალერიან გაფრინდაშვილმა პაოლო იაშვილს მზის პოეტი უწოდა, მის გულში მართლაც მზე დუღდა, ბობოქრდა, იგი იყო: „მზის ბოჰემა, რომელსაც წითელ ხარების ხვდა მეხრეობა.. არსად მზეს არ მიუღია ისეთი ლეგენდარული სახე, როგორც მის შემოქმედებაში... პირველი პოეტი, რომელმაც დაინახა მზე საქართველოში, არის პაოლო იაშვილი“ (გაფრინდაშვილი, 1986, 121).

გიორგი ლეონიძის „ჩაბნელებული არმაზი“ ერთგვარი თაყვანებაა მზის, რომელიც სიმბოლოურად უფლის ხატია, სადაც ჩანს ავტორის სურვილი - ქართული ხასიათი წარმართულ ღვთაებასთან, მზესთან დააკავშიროს. მზის თაყვანებაა გადმოცემული ნიკოლო მიწიშვილის მინიატურაში „ყოველივე წარმავალი“, სანდრო ცირეკიძის მინიატურებში: „ჯადო ჩონგური“, „მოთხრობა“, „ზედმეტია?“, „ყვავილმა მწარედ გაიცინა“ და სხვა.

ქართველ სიმბოლისტებთან ზღვა არის სიმბოლო, სადაც ერთმანეთთანაა შერწყმული რეალური და ირეალური, ნამდვილი და წარმოსახვითი. ზღვის მოძრაობა სიმბოლისტებთან ერთგვარი განახლების სიმბოლოა, ეს განახლება კი დაკავშირებულია ქართული ხელოვნების, ქართული სიტყვის განახლებასთან.

მინიატურებში ზღვა შესაძლოა ქვეყნის დამოუკიდებლობასაც დავუკავშიროთ. იგი აღიქმება როგორც მძიმე ხვედრისგან თავის დაღწევის სიმბოლო. მხიარული, ლაღად

მდეღვარე ზღვა თავისუფალი სამშობლოს სიმბოლური ხატია, ხოლო, მოქუფრული, დახურული ზღვა - თავისუფლებადაკარგული ქვეყნის. ზღვა ტიციან ტაბიძესთან აღიქმება, როგორც რეალობიდან გასვლის ერთ-ერთი საშუალება, იგი ერთგვარი სარკმელია სულ სხვა სამყაროში გასასვლელად და გასაჭრელად. ვალერიან გაფრინდაშვილთან ზღვა არის კეთილი, ავზნიანი, მოხეტიალე და ლალი. ზღვის პოეტურ მისტიფიკაციას ქართველ სიმბოლისტთა ნააზრევში ერთგვარად ერწყმის მეორე, ასევე მნიშვნელოვანი მომენტი - ზღვა, როგორც პეიზაჟის აღქმისა და ძერწვის ერთგვარი საშუალება.

ქართველ სიმბოლისტებთან მისტიფიკაცია ერთგვარი პოეტური პოზაა, რომელსაც ზურგს უმაგრებს არა მარტო მათი შემოქმედებითი პოტენციალი, არამედ ბიოგრაფიული შტრიხები. მათთვის ხელოვნება იყო ავტოპორტრეტი, ხოლო ავტოპორტრეტი - პოზა. ქართველმა სიმბოლისტებმა ბოჰემური ცხოვრების თეატრალიზებით მხატვრულ შემოქმედებაში შექმნეს ახალი მისტიფიკაციები და გაიევროპულეს სახელები: ტიტე - ტიციანი გახდა, პავლე - პაოლო, ნიკოლოზი - კოლაუ, კონსტანტინე ჯორჯიკია - ჯაჯუ, დავით ჩხეიძე - დია ჩიანელი, შალვა გოგიაშვილი - შალვა კარმელი, ალექსანდრე არსენიშვილი - ალი, ნიკოლოზ სირბილაძე - ნიკოლო მიწიშვილი...

მეოცე საუკუნის დასაწყისში ქართულმა სიმბოლიზმმა სულიერი თავისუფლების საფუძვლები შექმნა და ქართულ მწერლობაში მოიტანა სრულიად ახალი ცნობიერება. მინიატურისტებმა პროზისა და პოეზიის გასაყარზე აღმოცენებული სიმბოლისტური მინიატურით განაახლეს პოეტური სიტყვა და დატვირთეს უცნაური სახელებით, იდუმალებით. ქართველმა სიმბოლისტებმა მინიატურის განვითარებითა და ნოვატორული იდეებით მსოფლიოს დაანახვეს, რომ არსებობს საქართველო თავისი დიდი, ლამაზი და განუმეორებელი იდუმალი ხელოვნებით.

ნაშრომის ძირითადი დებულებები ასახულია შემდეგ
პუბლიკაციებში:

1. ცისფერყანწელთა პოეტური პროზის ზოგიერთი ასპექტი, სამეცნიერო-რეფერირებადი ჟურნალი „ენა და კულტურა“, ქუთაისი, 2015, N14, გვ. 111-114;
2. სათაურების სახელდება სანდრო ცირეკიძის მინიატურებში, სამეცნიერო-რეფერირებადი ჟურნალი „ენა და კულტურა“, ქუთაისი, 2016, N15, გვ. 191-194;
3. გრიგოლ რობაქიძე და ქართველი სიმბოლისტები, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული; თბილისი-2016, N1, 161-165;
4. NITSSHEANISTIC MESSIANIZM WITH GEORGIAN SIMBOLISTS; Philology, literatures and linguistics, Research articles; B/M Publishing San Francisco, California USA; 2016 pg. 65-71; DOI:<http://doi.org/10.15350/L-27>;
5. მარადქალურობის იდეა „ცისფერყანწელთა“ მინიატურებში, ჰუმანიტარულ და პედაგოგიკურ მეცნიერებათა განვითარების ფონდის მეოთხე საერთაშორისო-სამეცნიერო კონფერენციის „ენა და კულტურა“ - შრომების კრებული, ქუთაისი- 2017 გვ.233-236;
6. „ცისფერყანწელთა“ მითები (მისტიფიკაცია) და გაზღაპრებული მეგობრობა, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებელთა და დოქტორანტთა XIX (75) სამეცნიერო კონფერენცია, თელავი-2017.

**Телавский государственный университет имени Якова
Гогешашвили**

На правах рукописи

Цицино Лапаури

Миниатюрная проза грузинских символистов

**диссертации, представленной на соискание академической
степени доктора филологии(1005)**

Автореферат

Специальность: Грузинская литература

**Телави
2017**

Работа выполнена в департаменте грузинской филологии, на факультете гуманитарных наук Телавского государственного университета имени Якова Гогебашвили

Научный руководитель:

Нино Кочлошвили, профессор
доктор филологических наук

Оппоненты:

Луиза Хвичиа-Бочкова,
доктор филологических наук профессор

Тинатин Асатиани, академический доктор филологии

Защита состоится «___» _____ 20__ года,
в _____ часов на заседании диссертационного совета факультета гуманитарных наук Телавского государственного университета имени Якова Гогебашвили.

Корпус _____, аудитория _____

Адрес: Грузия, Телави, 2200,
ул. Картули университети, №1.
Тел.: +995 350 27 24 01.

С диссертацией можно ознакомиться в библиотеке Телавского государственного университета и на веб-странице:
<http://tesau.edu.ge>.

Ученый секретарь диссертационного совета:
доктор филологических наук,
профессор: Нино Кочлошвили

Общая характеристика диссертационной работы

Наша квалификационная работа охватывает интересный период творчества и деятельности грузинских символистов. В начале двадцатого века грузинские символисты своими реформаторскими идеями создали целую эпоху. Внедрением новых поэтических форм они возвысили грузинскую литературу и, придали ей совершенно иные масштабы.

Предметом нашего теоретического исследования является миниатюрная проза, развитие которой связано с именем членов ордена «Голубые роги (циспери кантеби)». Невозможно должным образом представить особенности развития миниатюрной прозы, не касаясь творчества грузинских символистов. Мы считаем чрезвычайно важным определить заслуги авторов символистской литературы, которые сыграли огромную роль в деле развития грузинской миниатюрной прозы.

Легендарный орден внес перелом в дело развития грузинской культуры, грузинской литературы. Именно молодые символисты оказались модернистами духовности грузинского искусства, которые открыли путь в Европу грузинской литературе внесением и развитием таких лирико-эпикурейских жанров, какими являются: эссе, новелла, миниатюра, этюд, эскиз, повесть, анекдот, зарисовка, сонет, триолетт, триптих, рондо, эклога, секстина и др.

В процессе работы над квалификационной темой мы проанализировали миниатюры, опираясь на литературно-эстетические принципы европейских и грузинских символистов. Наряду с образцами миниатюрной прозы мы отвели значительное место вопросам изучения эстетики и публицистики грузинских символистов, без которых невозможно основательное изучение грузинской символистской миниатюры.

В миниатюрах грузинских символистов на первый план выдвигаются субъективные переживания автора, стремление к осознанию ирреального мира, культ слова и музыки, нетрадиционное понимание красоты, возвеличение богемной жизни и др.

В грузинском литературоведении из малых прозаических жанров менее всего изучена миниатюра. До сегодняшнего дня вопросу изучения миниатюрной прозы отдельных авторов посвящено лишь несколько работ, опубликованы статьи,

посвященные закономерностям зарождения и развития в грузинской литературе жанра миниатюры, хотя почти нет работ обобщенного характера, посвященных особенностям истории, возникновения и развития миниатюры грузинских символистов.

До сих пор не оценены должным образом заслуги тех поэтов, оттачивали, тематически разнообразили грузинскую литературу и которые работали над миниатюрной прозой, развивая ее. В квалификационной работе по-новому освещаются пути развития малой прозы, ее художественно-эстетические и мировоззренческие принципы, генезис которых определенным образом связан не только с древнегрузинской литературой, но также с фольклором.

Актуальность исследуемой темы.

Представленная работа – одна из первых попыток изучения и монографического рассмотрения миниатюрной прозы грузинских символистов. Данная проблема привлекает к себе внимание литературной конкретностью и теоретической обобщенностью.

Актуальность исследуемой нами темы обусловлена особым интересом теоретиков литературы к внедренным модернистским направлениям двадцатого века экспериментам, конкретнее, - к жанрам и к синтезу форм. Грузинские символисты внесли огромный вклад в развитие миниатюрной прозы. Символистская школа на протяжении почти десяти лет выполняла роль гегемона в грузинской художественной литературе. В нашей квалификационной работе мы документально обосновали актуальность исследования, ее научную новизну и практическую значимость. Грузинская символистская школа вдохнула новую жизнь в миниатюрную прозу и для грузинской литературы явилась апологетом западной культуры.

В творчестве грузинских символистов на переднем плане стояли реформаторские идеи. Они справедливо считались «рулевыми» и смелыми «экспериментаторами» грузинского слова, они, опираясь на грузинскую почву, внедрили совершенно новые формы литературного жанра.

Разностороннее реформаторское творчество грузинских символистов, их миниатюры действительно заслуживают внимания.

Основной целью нашей квалификационной работы является изучение миниатюрной прозы грузинских символистов с опорой на существующую научную литературу по исследуемой нами теме. Изучение данного вопроса органически связано как с европейским модернизмом, так и с грузинской литературой.

Творчество грузинских символистов всесторонне привлекает к себе внимание, мы попытались рассмотреть грузинский символизм в разрезе европейского модернизма; мы заострили наше внимание на отношении литературной критики к новаторскому искусству грузинских символистов. В работе мы по-новому освещаем пути развития малой прозы, ее художественно-эстетические и мировоззренческие принципы, генезис которых связан не только с древнегрузинской литературой, но также с фольклором.

Объект и методы исследования. В процессе выполнения диссертационной работы мы использовали различные методы и модели исследования: сравнительно-исторический, синтез сопоставительных методов, стилистические методы декодирования и др.

С целью адекватного решения проблеме мы объединили существующие по исследуемому материалу знания, сведения, теории и научное наследие, которые сопоставили с собственной точкой зрения. Мы изучили источники, архивные материалы, с помощью современных информационных технологий мы собрали новейшие материалы по миниатюрной прозе, работы монографического характера, исследования теоретического характера в области развития литературных жанров и др.

Мы ознакомились с работами философов европейской школы, с идеями Ницше, патриарха теоретических основ мировой литературы, которыми руководствовались грузинские символисты, а также ознакомились с творчеством европейских символистов. Методы сравнения и сопоставления помогли нам в выявлении основных художественных особенностей символистской миниатюры и в установлении проблематики жанра.

Посредством сравнительно-сопоставительного метода мы представили миниатюры грузинских символистов в интеркультурном и междисциплинарном контексте; изучили тенденции формирования и распространения различных

литературных теорий и направлений, что помогло нам в контекстуализации и литературном анализе миниатюр. Посредством метода сопоставления и с помощью метода стилистики декодирования мы смогли установить особенности миниатюры и ее основные характерные признаки. Используя метод анализа и синтеза, мы рассмотрели прозаические миниатюры в контексте грузинской литературы, разработали таблицу декодирования. Анализ миниатюр выявил лексические, художественные и стилистические особенности произведений.

Процесс приобретения новых знаний дедуктивным методом мы направили от общего к конкретному. А индуктивный метод позволил нам направить мыслительный процесс от фактов к обобщению. В этом отношении очень важны жизнь и творчество грузинских символистов.

Научную новизну работы представляет изучение миниатюрной прозы грузинских символистов, увязка теоретических взглядов символистов с миниатюрой, осмысление в миниатюрах грузинских символистов художественно-эстетических и мировоззренческих принципов, поиск европеизма и грузинских корней, их анализ и систематизация. Опираясь на имеющиеся в современном литературоведении теоретические и методологические работы по исследуемой теме, мы рассмотрели миниатюры грузинских символистов. Несмотря на то, что о символистской школе существует достаточно обширная литература, представленная нами работа является одной из первых попыток рассмотрения и оценки миниатюр грузинских символистов.

Трудно переоценить заслуги грузинских символистов перед грузинской литературой. В двадцатом веке «цисперкантелоба» в Грузии было единственным явлением, которое создало эпоху, вывело грузинское искусство из хаоса и подняло на ту высоту, которую оно заслуженно занимает и по сей день.

Практической значимостью диссертационной работы мы считаем то, что работа содержит интересный материал по грузинскому символизму и символистской миниатюре, в ней рассматриваются ее характерные признаки и вопросы образности миниатюры. Думаем, что наше исследование вызовет интерес в широком кругу грузинских литераторов и окажет помощь

исследователям этого жанра, работающим в этой области магистрантам и докторантам, преподавателям грузинского языка и литературы.

Теоретической ценностью работы является многостороннее исследование миниатюр писателей-символистов. С этой точки зрения, работа представляет скромный, и все же шаг вперед в деле изучения поэтической миниатюры грузинских символистов.

Структура работы. Квалификационная работа, кроме введения и заключения, состоит из трех глав, в которых имеются параграфы. Работа состоит из 139 отпечатанных на компьютере страниц, к ней прилагается список использованной литературы.

Основное содержание диссертационной работы

Литературные процессы начала двадцатого века определила грузинская символистская школа, которая была представлена в основном членами союза «Голубые роги» (Цисперканцелеби). Молодые писатели вывели грузинскую литературу из болота «кипения в собственном соку» и «пошляковщины» придали ей европейские масштабы.

Объект нашего исследования представляют миниатюры грузинских символистов, которые многосторонно привлекают к себе внимание. При изучении миниатюрной прозы грузинских символистов мы заострили внимание на их теоретических взглядах и литературно-эстетических принципах, которые и сегодня не потеряли своего значения, что дало нам возможность по-новому осмыслить миниатюры грузинских символистов, при изучении которых мы направили свое внимание на такие важные вопросы как: грузинский символизм в разрезе европейского модернизма; грузинский символизм и литературная критика; основные признаки миниатюрной прозы грузинских символистов; озаглавливание и декодирование в миниатюрах; апология смерти и уродства ; Поэтическая образность миниатюры грузинских символистов; образы – символы в миниатюрах грузинских символистов

В нашей квалификационной работе мы попытались создать обширный культурный фон и выявить закономерности возникновения малой прозы. Для творчества грузинских символистов характерна передача субъективных переживаний, стремление к

познанию ирреального потустороннего мира, культ слова и музыки, нетрадиционное понимание красоты, возвеличение богемной жизни и др.

Без творчества Сандро Цирекидзе, «экспериментатора» грузинской символистской школы невозможно представить полноценное восприятие символистской школы, а также исследование закономерностей развития малой прозы. Он своим творчеством и теоретическими умозаключениями отточил и обогатил грузинскую символистскую миниатюру.

Во вступлении представлена основная цель исследуемой темы, история изучения данного вопроса, обзор существующих научных трудов, исследование генезиса и основных признаков миниатюры. Такая речь идет об актуальности и практической значительности научной новизне, о состоянии исследования данной проблемы в грузинском литературоведении.

Глава I

Грузинский символизм в разрезе европейского модернизма

Как уже было отмечено в грузинском литературоведении недостаточно изучена миниатюра, а о символистской миниатюре не имеем работ обобщенного характера, если не считать отдельные статьи и публикаций об отдельных писателях. Мы сочли актуальным в первой главе работы подробно рассмотреть грузинский символизм в разрезе европейского модернизма.

Мы заострили внимание на зародившемся в Европе литературном направлении, которое нашло отклик в грузинских литературных кругах. Европейский модернизм существенным образом определил качественную природу и характер грузинского литературного мышления двадцатого века, что содействовало «европейзации» нашей литературы. Следует отметить, что грузинский символизм прочно стоял на национальной почве, поэтому слились друг с другом национальные литературные традиции и новшества европейского модернизма.

Эпоха европейского модернизма насчитывает столетнюю историю. Главнейшее, что было характерным для этого времени это была эпоха ошеломительных научных открытий, внедрения новых технологий, грандиозных проектов и экспериментов, столкновения

разных идеологий и мировых войн. Именно эти эпохальные события обусловили распад и рождение новых течений в искусстве.

Модернизм как культурная эпоха включает в себя множество взаимоисключающих направлений и школ, которые часто отличались враждебными отношениями друг с другом. Соответственно, модернизм является некоторым собирательным наименованием литературных течений – символизма, импрессионизма, экспрессионизма, футуризма, сюрреализма и др.

Грузинские модернисты на первый план выдвинули стремление к познанию ирреального мира, культ слова и музыки, нетрадиционное понимание красоты, возвеличение богемной жизни. Его представителями были: Галактион Табидзе, Константине Гамсахурдиа, Нико Лорткипанидзе, Шио Арагвиспирели, Григол Робакидзе, Лео Киачели, Демна Шенгелаиа, Тициан Табидзе, Паоло Иашвили, Сандро Цирекидзе, Серго Клдиашвили, Джаджу Джорджикиа, Ражден Гветадзе, Шалва Кармели, Николо Мицишвили, Михаил Бочоришвили, Дия Чианели и др.

Основным проявлением модернизма был символизм, который называли такие неоромантизмом. Он сформировался в Западной Европе в конце XIX – начале XX века. Европейский символизм был основан немецкой идеалистической философией – конкретнее сочинение Артура Шопенгауэра «Мир как воля и представление», «Философия подсознания» Гартмана, идеи Ницше и музыка Рихарда Вагнера. Из Франции модернизм с удивительной скоростью распространился в Испании, Германии и Австрии. К этому времени самой значительной литературной группировкой была «Молодая Вена», представителями которой были: Артур Шницлер, Гуго фон Гофмансталь, Петер Альтенберг, Леопольд Адриан, Карл Крауз и вдохновитель движения Герман Бар.

Символизм проник в Грузию в то время, когда в Европе он уже (закончив, иссяк) подошел к концу, а в России переживал упадок, распад. С 10-ых годов XX века началась «европеизация» грузинской литературы, которая внесла много нового и утвердила на грузинской национальной почве. Тициан Табидзе писал: «Ясно, что в Переднюю Азию Европа откроет двери и мы в это время должны встретить ее с вооруженным национальным познанием, застегнутые на все пуговицы национальной культуры, чтобы быть

главным стержнем, вокруг которого обовьются новые идеи» (Табидзе 1986, 1987).

Патриарх, он родоначальник, основоположник и вдохновитель грузинского символизма, получивший образование в Европе, он был доктором Лейпцигского университета, Григол Робакидзе, которого Тициан Табидзе называл первым проповедником символизма: «Символизм к нам принес Григол Робакидзе. Ему ничего не стоило переоценить старые ценности, пускать фейерверки новых исканий (Табидзе, 1986, 176).

Литературная критика неоднозначно встретила появление молодых символистов на литературном поприще. Робакидзе соответствующим образом ответил недоброжелателям и защитил молодых от гнева общества, которое враждебно встретило внесение новшеств европейского модернизма и реформацию грузинской литературы. Таким образом, возникновение (рождение) европейского модернизма предопределили эпохальные явления, которые обусловили распад законов мирового классического искусства и внесли в литературу совершенно новый противоречивый характер. Без европейского модернизма невозможно говорить о грузинском символизме, поэтому мы рассматриваем его в разрезе европейского модернизма, который фактически определил качественный характер и природу грузинского литературного мышления (творец, художник должен создавать сердцем, а не разумом (умом).

Грузинский символизм поставил себе целью объединение двух миров, материального и идеального, при помощи (посредством) символов, символ является неким условным знаком, который объединяет эти два мира. У символистов любой символ имеет две стороны- реальную и идеальную. Ключ к творчеству грузинских символистов мы должны искать в их же теоретических письмах и биографиях.

Грузинский символизм снова требует современной оценки (по-новому). Какую важную роль играла в истории грузинской литературы группа «Голубые роги» (Цисперкантели), их мировоззрение, которые внесли основательный перелом в деле возрождения «обнищавшего грузинского слова» и направили грузинское искусство по «европейскому радиусу». Сегодня (ныне) грузинские символисты должным образом не пользуются со

стороны общества такой поддержкой, какой пользуются их эпилоны, которые еще более возвысились.

I.1. Грузинский символизм и литературная критика.

Грузинская символическая школа оказалась направляющей силой в литературе. В их творчестве отразились основные принципы европейской модернистской школы. Которые первоначально проявлялись в творчестве шарля Бодлера, Поля Верлена, Артура Рембо, Лотре Амона и Стефана Маларме. Грузинские символисты для национальной литературы явились новаторами поэтической эстетики, подобно тридцати ассирийских отцов, которые „посеяли ортодоксальное христианство”, трудились и проповедовали истинное искусство. Их творчество бесспорно имело большое значение в деле возрождения и развития грузинской культуры. Кроме них, „никто не впрягся в ярмо грузинского слова так, чтобы вынести его за пределы родины, и дотащить до площади какого –нибудь европейского города“. (Иашвили, 2002,239)

Вдохновителем и направляющим школы символистов был Григол Робакидзе, его лекции и новаторские идеи определили направление грузинской символической школы. Григол Робакидзе контролировал группу и давал молодым правильные советы. Весьма важным и значимым является егр теоретическое письмо (статья) „ Возвращение к земле как частная записка (ზსზსოო)" , в котором Григол Робакидзе хорошо сформулировал роль и место и молодых писателей в деле дальнейшего развития символизма. Грузинские символисты прочно стояли на национальной платформе (почве), они явились для грузинской литературы рыцарями, защищающими слово, и вместе с богемной жизнью обожествили дружбу и любовь .

Как мы уже отметили, символизм в грузинской действительности связанс именем членов ордена „ Голубые роги", они сами называли себя символистами. Своими смелыми заявлениями и творческим потенциалом устроили революцию в литературе, вэтом их поддерживало не только их творчество, но и биографические штрихи – скзочная дружба, новая мистификация и стиль богемной жизни. Шумное „Первое слово“ Паоло Иашвили организатора голубого ордена вызвало большой ажиотаж в грузинском обществе: „Живы в пьянстве живы пьяные и верим во всякую оргию.... славим прекрасное „разрушаем“ , отрицаем

прошлое“ (Иашвили, 2002,234) Такая смелость молодых поэтов и решительные заявления вызвали гнев общества .

„ Новый след“ в напечатанной 13 июня 1916 года статье „ Герои безвременья “ резко было раскритикованно творчество грузинских символистов, а также их теоретические взгляды. Критики : Акакий Папавя, Виссарион Жгенти, Варлам Хуродзе и др. Отрицательно оценили выход символистической школы на литературное поприще. Несмотря на критику „ члены голубого ордена“ получили поддержку определенной части общества, В их числе оказались критики Арчил Джорджадзе и Кита Абашидзе, а Павле Ингороква до конца жизни гордился дружбой с членами голубого ордена. Ориентированные на прогресс символисты внесли огромный вклад в дело обновления грузинской словесности . Несмотря на отрицательное отношение литературной критики , даже их „ неусыпные враги “ признавались , что члены голубого ордена почти на протяжении десяти лет были гегемонами грузинской литературы. Творчество грузинских символистов и сегодня не теряет своего значения . Следует отметить , литературно-эстетические принципы членов голубого ордена и сегодня сохраняют актуальность, об их дружбе и рыцарстве все еще ходят легенды.

II Глава

Основные характерные признаки миниатюрной прозы грузинских символистов

В данной главе работы мы подробно (будем говорить) (беседовать) о миниатюре. Мы отвели большое место малой прозе грузинских символистов и рассмотрели основные характерные признаки миниатюрной прозы грузинских символистов, изучили эстетику символистов - представленные в ней теоретические статьи и сегодня весьма значительны. Среди грузинских символистов большое место занимают философские и психологические миниатюры, хотя встречаются и миниатюры другого типа. В процессе исследования выявились их основные характерные признаки, мы считаем целесообразным учитывать их при изучении миниатюр. В нашей работе мы значительное место отвели исследованию эстетики грузинских символистов, вопросу изучения их теоретических соображений , который является ключом к разгадке специфического жанра . он

эффективно раскрывает сущность символической миниатюры и помогает исследованию. Для миниатюр символистов характерны: лаконизм, ритмичность, чередование ассонанса и диссонанса. Символисты заимствовали из стихов лаконичную энергию, характерную для поэтической речи, и ритмичность. Часто бывает трудно разграничить всярибр и миниатюру(отличить друг от друга). Так же, Маларме, Сандро Цирекидзе смешал границы этого жанра и оставил там достаточно интересные теоретические соображения. В нашей квалификационной работе мы рассмотрели основные характерные признаки миниатюрной прозы, которые определяют оригинальность творчества грузинских символистов. Это: мессианские идеи, постижение иррационального мира, богема, сплин. Вопрос заглавий и стилистика декорирования, апология смерти и др. В символических миниатюрах некоторым образом объединены достижения науки, религии и философии, где символ является средством поиска и объяснения странностей видения и представлений созерцания внутреннего мира человека, потустороннего мира, религиозных аспектов, предметов и явлений.

§ 2.1. Озаглавление в миниатюрах грузинских символистов.

Исследуя миниатюры, вопрос озаглавления можно считать одной из значительных особенностей творчества грузинских символистов. По этому вопросу интересное соображение высказывает проаик Сандро Цирекидзе в эссе „Заглавие в поэзии" заостряет внимание на (вопросе) оглавлений подборе заглавия и формирует определенные художественно-эстетические принципы. Писатель предает большое значение не только заглавию, но и отдельным словам,и также знакам препинания. Озаглавливая (подбирая заглавие) миниатюре символисты вносили в грузинскую литературу новаторские идеи, хотя иногда они доходили до крайностей. Определителем передачи основного значения миниатюры Сандро Цирекидзе считал заглавие. Поскольку филология является службой понимания (служит пониманию) оно подразумевает процесс понимания текста и в этом случае именно эту функцию выполняет заглавие. Наряду с определением очень важным является декорирование текста, так как художественный текст содержит бесконечную глубину мысли. В связи с вопросом выбоа заглавия интересную мысль высказывает Михаил Зандукели- считает заглавие путеводителем для

проникновения в художественный мир писателя, поскольку заглавие имеет глубокую идейно-художественную нагрузку. Критик выделяет разные типы озаглавления произведения: 1. Заглавиетематического характера; 2. Заглавие, имеющее переносное значение; 3. Заглавие неопределенного характера.

Заглавия миниатюр грузинских символистов мы отнесли к заглавиям второго типа, которые имеют переносное значение; и имеют двойную нагрузку, как с точки зрения средств изображения, так и с точки зрения жанрового кода. Полисемантизм (полисемичность, полисемию) заглавий мы объединили в стилистику декорирования, что дало нам возможность постигнуть проблематику миниатюр, что мы также считаем научной новизной нашей работы.

§ 2.2 Апология смерти и уродства в миниатюрах грузинских символистов.

Основным характерным признаком миниатюр грузинских символистов мы считаем апологию смерти и уродства, символистского искусства. Грузинские символисты были одними из первых кто обратился к экстетизации смерти и уродства. В их творчестве оригинально представлен феномен смерти как истинно художественно-изобразительное средство. Что касается отношения христианской религии к этому феномену. Она создала многоступенчатую модель очищения души человека, с которой прекрасно перекликаются слова критика Геронтия Кикодзе: „Смерть еще более легка для тех людей, которые верят в бессмертие.. Человек всегда испытывает мистический страх смерти (по отношению к смерти), хотя грузинские символисты преодолели этот страх и смогли опозитизировать смерть в своем творчестве"(Кикодзе,1998,15).

Глава III

Поэтическая образность миниатюры грузинских символистов.

Исследуя поэтические миниатюры грузинских символистов весьма важно изучение образности миниатюр, поскольку основной категорией эстетики символизма является именно образ-символ. Для символистической миниатюры характерно мышление образами, где символистическим может быть как одно слово, так

и целый ряд слов, предложение, или целоепроизведение. В миниатюре символ олицетворяет отвлеченную идею и имеет более глубокую нагрузку. При изучении поэтических миниатюр грузинских символистов мы считаем целесообразным объяснение тех иллюзий, реминисценций разного типа аллюзийских обозначений, которые создают мыслительное поле художественного контекста. Каждое художественное лицо – некий код, расшифровка которого требует интеллектуальных усилий. Такое зашифрованное искусство создавали члены голубого ордена, в процессе исследования их творчества выяснилось, как осуществляются в художественном тексте интеркультурные взаимоотношения, как объединяются в мире сила слова и как расправляет крылья творческое воображение писателей символистов.

§ 3.1. Образы-символы в миниатюрах грузинских символистов.

Одним из важных аспектов миниатюр грузинских символистов является мышление образами. Символизм- мышление образами и создание свободных форм объявил целью художественного воображения и отверг употребление слова в прямом значении. Для символистов видимый мир – грубое отражение невидимых идей, а ирреальный – (ძოვბოჴბო) тайна мечтаний, прекрасного, сблизится с которым возможно лишь с помощью символа. Грузинские символисты с помощью символов постигали сущность идеального мира. Для них символ был тем мостом, с помощью которого поэт из реальности мог выйти в ирреальный мир. Символ для них – ключ от мистического мира и окно, чтобы увидеть невидимую действительность.

По мнению известного ученого Карла Юнга, писатель, символами, знаками должен дать понять читателю, что он хотел сказать. Даже самый простой предмет скрывает нечто тайное и недостижимое. Именно в этом суть символизма- камерного, интимного, стремление к тайному, которое содействовало развитию грузинской поэтической миниатюры. Иногда даже слово бессильно было передать сложные переживания писателей-символистов, поэтому они прятались за молчанием, за эстетикой тайного. По нашему мнению творчество Сандро Цирекидзе

является проявлением этой эстетики, он первейший „защитник и трептанный паж безмолвия, который словно лебедь Стефана Маларме вплыл в грузинскую страну мечтаний“ (Арсенишвили 1986,219) Тематический круг творчества грузинских символистов в большей степени ограничивается европейскими декаденско- камерными мотивами, хотя много и специфически грузинских элементов, которые не вписываются в рамки символизма. Это художественные образы выдуманные для изумления читателя. Во время исследования поэтической образности миниатюр грузинских символистов мы в основном руководствовались их теоретическими статьями. Сущность символистской эстетики также хорошо сформирована во многих Эссе Валериана Гаприндашвили: „ декларация- новая мифология“, „Элизлум лирики“ и др. С целью обновления поэтического слова , шлифовки эстетического идеала выражено в их творчестве, особенно в миниатюрах, где виднее что поиск новых форм и стремление к необычному- это путь бегства от банальности и шаблона. В нашей квалификационной работе рассмотрены следующие вопросы поэтической образности миниатюр грузинских символистов; сказочно представленные автобиографии ,новые мифы и мистификации друзей, мифы европейских символистов; поэтические мистификации солнца, луны моря.

Выводы

В развитии миниатюрной прозы большой вклад внесли символисты, которые выступали под именем „ Цисперканцелеби“ . Модернисты грузинской духовности открыли окно (путь) в Европу грузинскому искусству и создали разностороннее и многообразное творчество, которое придало грузинской литературе совершенно другую высоту и масштабы. Их предводителем в этом благородном деле был получивший в европе образование Григол Робакидзе, который познакомил грузинских юношей с идеями Ницше, признаным родоначальником основ литературы.

Европейский модернизм проявился в таких литературных течениях, как символизм, импрессионизм, футуризм.Для модернизма характерно субъективное восприятие- воображение действительности,стремление к познанию ирреального мира, культ слова и музыки, нетрадиционное понимание сущности красоты ,возвеличение богемнойжизни, что отразилось в творчестве грузинских символистов. Грузинские символисты развили и

упрочили на грузинской почве миниатюру, эссе, этюд, верлибр, сонет, триолетт, триптих, рондо, эклогу, секстину и другие поэтические формы. Они часто как форму выражения использовали поэтическую прозу и стихотворения в прозе. Они создали совершенно новое, современное искусство и подняли на новую ступень развитие литературы.

Грузинские символисты своим творчеством создали целую эпоху и принесли в грузинскую литературу совершенно новое сознание с грузинским колоритом, с новой ритмикой и поэтикой, обогатили ее многообразной таинственной и интеллектуальной поэзией, которую нелегко было воспринимать с ее сложным синтаксисом и сложными образами. В творчестве грузинских символистов нашли отражение основные принципы модернизма, которые впервые проявились в творчестве французских символистов: Шарля Бодлера, Поля Верлена, Артюра Рембо, Стефана Малларме и Лотреамона, что оказалось особенно близким для литературной группы грузинских писателей. Творчество грузинских символистов не было слепым подражанием европейского символизма. В миниатюрах символистов вместе с национальными мотивами представлены и характерные для западного символизма мотивы. Идеино-эстетические принципы европейской модернистической школы оказали значительное влияние на творчество грузинских писателей: Паоло Иашвили, Тициана Табидзе, Сандро Цирекидзе, Серго Квдиашвили, Джаджу Джорджия, Дия Чианели, Николо Мицишвили, Валериана Гапрндашвили и др. Которые явились знаменосцами грузинской литературы и закрепили новые литературно-эстетические идеалы. Развитию поэтической миниатюры содействовала грузинская символическая школа вместе с критикой получила поддержку и определенной части общества. Арчил Джорджадзе и Кита Абашидзе поддерживали внесение нового в грузинскую литературу и объективно оценивали деятельность молодых символистов. Сандро Цирекидзе в своем эссе „миниатюра“, сформулировал весьма примечательную точку зрения на миниатюру и жанр миниатюры, у которой и сегодня нет аналога. Тем самым Цирекидзе прояснил множество вопросов, связанных с символической миниатюрой. Взгляды, переданные в этом маленьком эссе Сандро Цирекидзе, весьма значительны, поскольку писатель отчетливо сформулировал художественно-эстетические принципы миниатюры и попытался

отмежевать миниатюру от других малых прозаических жанров. Миниатюры грузинских символистов отличаются философской и психологической глубиной. Их характеризует сказочное воображение явлений, нетрадиционное понимание сущности красоты, религиозная тематика. Апология смерти и уродства, культ божественной жизни, сказочное представление автобиографий, изумительный локализм, скепсис, мотивы мимолетности и одиночества. Миниатюра грузинских символистов построена по принципу ритмичности и гармонии звуков. Наряду с аллитерацией и ассонансом ее характеризует диссонанс, повествование лаконичное и динамичное, а композиция и сюжет по существу часто совпадают. Подбор заглавий миниатюр можно считать одной из важных особенностей грузинских символистов. По этому вопросу Сандро Цирекидзе предлагает нам интересное соображение, он не только заглавию придает большое значение, но также отдельным словам, даже знакам препинания. Исходя из символической эстетики заглавие прозаической миниатюры ставит себе целью постижение таинственных сфер. Кроме того. Заглавие действительно является основной и неотъемлемой частью текста, Оно связана с ее идейной и мотивированной сторонами. Заглавие еще до начала чтения указывает на целеустановку миниатюры и направляет процесс чтения по замыслу автора. Заглавие нельзя считать елочью, так как оно является одним из важных компонентов, и правильно понять текст возможно лишь посредством заглавия. Преувеличенное и особое отношение к заглавию возможно объяснить принципами символистской эстетики, поскольку символисты во время озаглавливания миниатюр убегали от обычных традиционных форм и старались придать заглавию неординарность и эксцентричность. В работе мы рассмотрели заглавия миниатюр, в процессе исследования выяснилось, что по теории Михаила Зандукели, что заглавия миниатюр грузинских символистов относятся к заглавиям с переносным значением. Озаглавливая миниатюры символисты пытались выразить идейно-тематические и художественные мотивы, тем самым утверждая в грузинской литературе характерные для европейского символизма эстетические принципы и новаторские идеи. Одним из основных признаков миниатюры грузинских символистов является апология смерти и уродства. Писатели-символисты в своих миниатюрах этот неразгаданный феномен осмыслили весьма

оригинально. Наряду с поэтизацией смерти для миниатюр грузинских символистов характерна апология уродства и ужаса, которую первоначально передал Тициан Табидзе в образе Малдарора. Малдарор является таким же образом - символом в истории литературы, как Мефистофель Гете – падший ангел. Он вечный аргумент той грани, которая существует между добром и злом.

Грузинские символисты первыми обратились к эстетизации смерти и уродства как к истинно художественно изобразительному искусству. В их миниатюрах такое „облагораживание“ смерти и уродства и поэтизация самоубийства носят оттенок мистики. Иголлубые роги и красная гвоздика имели символическое значение. Подбор масок и позерство. Геральдика фамилий, автопортреты, мистификация имен и др. - это все, что создали грузинские символисты в своих произведениях. Колау Надирадзе создал миф поэта-манекена, Сандро Цирекидзе - миф идеального поэта. Валериан Гаприндашвили – двойников, миражи. Сны, огненные зеркала, закаты, самоубийца и др. Грузинские символисты новыми впечатляющими образами утвердили в грузинской литературе поэзию великой боли и тоски, воспринятую из мира символизма. В процессе изучения миниатюр выявились следующие образы-символы: представление своих автобиографий в виде сказок; мистификация друзей; мистификация солнца и луны; поэтический миф моря; миф вечной женственности и др.

Для символистов поэтическое солнце – господь, Грузия, божество... У всех есть своя доля солнца, то есть есть жизнь под солнцем. По символам поэтов можно различить и следующим образом: поэт солнца, поэт ветра, поэт Малдарора. Валериан Гаприндашвили назвал Паоло Иашвили поэтом солнца, его сердце кипело, бушевало. Солнце нигде не принимало такого легендарного образа как в его творчестве.. „Затемненный Армази“, Гиоргия Леонидзе - поклонение перед солнцем, которое символически является образом господина. Для грузинских символистов море – символ где друг с другом слиты реальное и иреальное. Движение моря для символистов – символ обновления-обновления грузинского искусства- слова. У других символистов море воспринимается по-другому. С поэтической мистификацией моря для грузинских символистов некоторым образом сливается другой также важный момент - море как средство восприятия

пейзажа и лепки. У грузинских символистов мистификация – это некая поэтическая поза, которая поддерживает не только их творческий потенциал, но и биографические штрихи. Для них искусство было автопортретом, а автопортрет - позой. Грузинские символисты театрализацией богемной жизни в художественном творчестве создали новые мистификации и переделали свои имена на европейский лад: Тите-Тициан, Павле-Паоло, Николоз-Колау В начале двадцатого века грузинский символизм создал основы духовной свободы и принес в грузинскую литературу совершенно новое сознание. Символистской миниатюрой появившейся между прозой и поэзией, они обновили поэтическое слово и наполнили его странными именами и тайной. Грузинские символисты показали миру, что существует Грузиясо своим великим и неповторимым, таинственным творчеством.

Основные положения работы отражены в следующих публикациях.

1. Некоторые аспекты поэтической прозы членов голубого ордена, журнал „Язык и культура,, Кутаиси ,2015 №14 стр.111-114.
2. Озаглавливание в миниатюрах Сандро Цирекидзе, Научно-реферированный журнал „ Язык иречь Кутаиси 2016 № 15 стр.191-194.;
3. Григол Робакидзе и грузинские символисты. Сборник научных трудов Телавского государственного университета: Тбилиси 2016г №1 стр 161-165;
4. NITSSHEANISTIC MESSAIANIZM WITH GEORGIAN SIMBOLISTS: Philology, literatures and linguistics, Research articles: B/M Publishing San Francisco, California USA : 2016 PG/65-71 doi: HTTP//DOI/ORG/10/15350/1-27;
5. Идея вечной женственности в миниатюрах „Цисперканцелеби,, .Сборник трудов IV международной научной конференции „Язык и культура,, фонда развитиягуманитарных и педагогических наук Кутаиси 2017 стр 233-236;
6. Мифы „Цисперканцелеби,,(мистификация) и сказочная дружба XIX (75) научная конференция профессоров и докторантов Телавского государственного университета имени Якова Гогебашвили.